

17. mai 1940.

I dag står flaggstangen naken
blandt Eidsvolls grønnende trær.
Men nettopp i denne timen
vet vi hva frihet er.
Der stiger en sang over landet,
seirende i sitt språk,
skjønt hvisket med lukkede leber
under de fremmedes åk.

Der fødtes i oss en visshet:
Frihet og liv er ett,
så enkelt så uundværlig
som menneskes åndedrett.
Vi følte da trelldommen truet
at lungene gispet i nød
som i en sunket ubåt - - -
Vi vil ikke dø slik død.

Verre enn brennende byer
er den krig som ingen kan se,
som legger et giftig slinnsløv
over bjerker og jord og sne.
Med angiverangst og terror
besmitter de våre hjer.
Vi hadde andre drømmer
og kan ikke glemme den.

Langsamt ble landet vårt eget
med grøde av hav og jord,
og slitet skapte en ømhet,
en svakhet for liv som gror.
Vi fulgte ikke med tiden;
vi bygde på fred som i tross,
og de hvis dåd er ruiner,
har grunn til å håne oss.

Nå slåss vi for frihet til å puste,
vi vet at det må demre en dag
da nordmenn forenes
i samme befriende åndedrag.
Vi skiltes fra våre sydpå
fra bleke utslitte menn.
Til dere er gitt et løfte
at vi skal komme igjen.

Her skal vi minnes de døde
som ga sitt liv for vår fred,
soldater i blod på sneen,
sjømenn som gikk ned.
Vi er så få her i landet,
hver falden er bror og venn.
Vi har de døde med oss
den dag vi kommer igjen.

Nordahl-Grieg.

fastholdes, helt til situasjonen åpenbart for alle krever nye paroler.

Lærernes aksjon vil bli signalet til en alminnelig offensiv mot nazifiseringen, det gjelder bare at de andre gruppene som etter hvert slutter opp om den, finner like heldige former og aldri glemmer det store perspektivet, hensynet til hele folket, til det endelige oppgjøret og til vår innsats etter krigen.

Februar:

Måneden gikk inn med Reichskommissars løfte om amnesti for "en del" av de gode nordmenn som er anbragt i fangeleirene i Norge og i Tyskland. Amnestiet var gitt etter hønstillig fra den nyutnevnte ministerpresident. Men ideen skal etter hva komisar Fossum i Landsorganisasjonen har opplyst være hans. For å skaffe seg tillit i organisasjonen hadde han foreslått at noen av de fengslede organisasjonsfolk ble sluppet ut. Februar er imidlertid gått ut uten at noen av organisasjonsfolkene er sluppet fri, heller ikke noen av de mange andre gode nordmenn i fangeleirene. Derimot er det mange som har måttet gå den motsatte vei i månedens løp. Siden september ifjor har det politiske politiet ikke hatt en så travol måned på østlandet. Vi har tådligere gått opplysninger om en rekke arrestasjoner. Av nye kjente navn nevner vi skipsreder Klavness (arrestert for 3. gang, og det blir nå nevnt at han skal sendes til Tyskland), forretningsfører Martin Strandli i OBOS, major Treider, bestyrer ved Trejders Handelsskole, leder for Oslo kommunes statistiske kontor Sigurd Mortensen. Værst er det gått ut over fagorganisasjonens folk. Det er fare for at komisar Fossum ikke vil klare å skaffe seg den tillit hos de fagorganiserte, som han håpet å oppnå ved amnestiet.

Samtidig med at major Treider er arrestert er skolen blitt stengt. Det samme er tilfelle ved Wangs Handelsskole. Elevene møtte ikke til aftenkursene tirsdag den 17. februar.

Samtidig har NS. gått til å avskjedige en rekke offentlige tjenestemenn, særlig i kommunene. Bare i Aker kommune er det på en gang avskjediget 14 tjenestemenn uten oppsigelsesfrist (3/4 time før kontortidens slutt) og uten begrunnelse. Den nye prisdirektør begynte sitt arbeid med å avskjedige en av kontorsjefene og lovet samtidig at dette bare var innledningen, de øvrige skulle han kvitte seg med etterhvert. I Justisdepartementet derimot, hvor tjenestemennene har meddelt Risnes at de ønsker å gå, er det svart at de vil bli stillet for standrett hvis de ikke blir siddende. Av andre som er avsatt nevner vi domprost Fjellbu i Trondhjem.

Også på andre måter har den nye tids menn hatt det travelt i Februar måned. Kulturdepartementet har således oppnevnt komisarar for flere forlag. Aschehoug har fått Einar Schibby og Gyllandal har fått Aril Hansun.

v - v - v

Mappe 5
Ekspl. 9
Arg. 1942
O.V.
Jfr. 5x

Nr. 2

Krigsoversikt pr. 3. mars.

I England fortsetter den livlige offentlige debatten om krigsførstelen, som er blitt fremkalt av nederlagene i Det fjerne Østen, av regjeringsomdannelsen og den forestående varoffensiven. Innenfor alle kretser gjør det seg gjeldene en stigende optimistisk stemning, - en for sterk optimisme etter enkeltes mening, og den nye regjeringen har allerede ført til en stimulering av krigsanstrengelsene. Men både i Underhuset og i pressen fortsetter den åpenhjertlige kritikken. Det som nå særlig står i forgrunnen i debatten er det sosiale grunnlaget for krigsproduksjonen og det indiske spørsmålet.

Et annet spørsmål, som er sterkt framme i debatten er de problemene som verden vil bli stillet overfor etter krigen. I sine siste taler har blandt annet Stafford Cripps tatt dette spørsmålet opp til meget grundig drøftelse, betonet at de sosiale, økonomiske og politiske forandringer som må gjennomføres, må være meget vidtgående, men samtidig understreket at England som et hvert annet land må gjennomføre dem utelukkende ut fra sine egne forutsetninger. Under ingen omstendigheter kommer det på tale å overføre systemer fra Sovjet-Samveldet eller noe som helst annet land. Andre har kommet inn på det nye Folkeforbund som må skapes etter krigen, og som må bygge på et overordentlig intensivt samarbeide mellom de fire stormaktene, England, USA, Sovjet-Samveldet og China som i fellesskap vil være i stand til å skape grunnlaget for en verdenssivilisasjon hvor også de små land vil få sin likeberettigede plass.

Også den umiddelbare krigssituasjon er gjenstand for livlig debatt, i første rekke sjøkrigen og den komene de varoffensiven. Både Churchill og Roosevelt innrømmer i sine siste taler at tapene til sjøs i de siste månedene hadde vært meget store, men det foreligger enda ingen tall. Disse tapene rammer ikke først og fremst de store konvoiene som bringer forsyninger til England og krigsskueplassene, her er tapene fremdeles under 2%, men i første rekke skibsfarten i amerikanske farvann. USA har til tross for den lange kyststrækningen det har å forsvare langs hele kontinentet, funnet det viktigere og sette størstedelen av sin marine og sine marinefly inn på beskyttelsen av de krigsviktige konvoiene og heller bare tomassjetapene inntil en effektiv kamp mot de tyske ubåtene kan settes inn.

Den engelske offentlighet legger ikke skjul på at situasjonen her er meget alvorlig, men den er ikke katastrofal. Den største vanskeligheten er mangelen på tonkskip, en mangel som delvis er fremkalt av de nye krav som blir stilt av situasjonen i Stillehavet, men også her er vanskeligheten forbigående. Inntil utgangen av 1941 hadde de allierte mistet ialt 8,5 mill tonn, mens aksentektene hadde mistet 4,5 mill tonn (pluss 110 krigsskip). De allierte disponerer imidlertid enda mellom 45 og 50 mill. tonn, og i 1942 vil USA bygge 800 skip på ialt 8 mill tonn, mens England vil bygge 350 skip. Når det gjelder krigsskip er situasjonen enda lysere, i USA. Sjøsettes det et nytt krigsskip gjennomsnittlig annen hver dag, og i England øker stadig produksjonen.

Det blir i England stadig betonet at nå må også de allierte gå til en omfattende offensiv. Flere ministre har i sine siste taler understreket at dette vil skje, nå er ikke spørsmålet om hva som skal skje i 1943 eller 1944, men hvordan en kan rette avgjørende slag mot fienden i løpet av de nærmeste månedene sies det. Andre talere har imidlertid tatt avstand for en så sterk optimistisk kampprogram, og Churchill har gang på gang understreket at enda for lang tid fremover vil de allierte ha nok med å forsvare seg, og at en må være forberedt på at de kommende månedene vil bringe enda sterkere motgang. Agitasjonen om en storstilet offensiv i løpet av våren blir av mange betegnet som uansvarlige ønskedrømmer.

En kan vel regne med at noen avgjørende offensiv vil ikke bli innledet, men det ser ut som om det er like sikkert at det forberedes ganske store aksjoner av offensiv karakter, som på en eller annen måte vil bli knyttet sammen med varoffensiven på østfronten, enten ved direkte hjelp til russerne eller ved avlastningsaksjoner på andre fronter. Den britiske

fallskjermaksjonen på den nord-franske kysten, nord for Le Havre er i denne forbindelse ikke uten interesse. Det bemerkelsesverdige er at en slik aksjon kunne gjennomføres med hell, at et relativt lite antall fallskjerm-tropper kunne sette seg i besiddelse av et lite område av den sterkt befestede kysten langs den engelske kanal, tilintetgjøre de tyske troppene som var stasjonert der og til slutt kunne seg unda med sine fanger.

Både i engelske, tyske og nøytrale kretser har ven mulig alliert aksjon på Ishavs-fronten vært grundig drøftet. Hensikten med en slik aksjon er innlysende. Løpet av våren vil de alliertes hjelp til Sovjet-Samveldet vokse overordentlig, og det er av avgjørende betydning å sikre den eneste betydelige tilførselsveien til Russland. I USA. har det i kringkastingen vært nevnt at de allierte forbereder en aksjon mot Nord-Norge, og at dette blandt annet har vært oppe til debatt i et hemmelig møte i Underhuset. I denne forbindelse blir det også lagt vekt på at de engelske flyverne som har operert fra Murmansk nå er kalt hjem-for at deres erfaringer skal utnyttes for en ny aksjon. Hva det nå enn kan være i disse ryktene, er det imidlertid åpenbart at tyskerne selv forbereder seg på en slik aksjon. Allerede i januar har Goebbels i en artikkel i "Das Reich" hevdet at engelskmennene vil gå til angrep på Nord-Norge i løpet av våren, og det er også fra tysk hold blitt antydning at slagskipene Scharnhorst og Gneisenau, som nå ligger i tørrdokk i Kiel og Wilhelmshafen, skulle settes inn i en slik aksjon. De tyske troppene her i landet har i den siste tiden blitt meget sterkt forsterket. Todts etterfølger, Speer, er kommet til landet for å bygge en ny "Westwall" som skal sperre en framrykkning både østover og sørover i landet.

Disse ryktene skaper stor uro i Sverige som i høy grad vil bli berørt av en slik aksjon, og den svenske pressen er full av alle slags formlodninger. Det er i Sverige blitt gjennomført en sterk forsterkning av nøytralitetsvakten og det er også blitt truffet en rekke andre militære forholdsregler. Ved siden av muligheten for en alliert invasjon et sted i Norge, diskuterer svenskene også de problemer som vil oppstå ved en eventuell finsk kapitulasjon og de krav som i den forbindelse vil bli stilt til Sverige. Bemerkelsesverdig er de nye kraftige understrekningen av Sveriges nøytralitet, både fra offisielt hold og i pressen, som først og fremst har en sterk brodd mot de allierte, mens muligheten for en tysk krenkelse av nøytraliteten ikke lenger er oppe til debatt i samme grad.

En må imidlertid være klar over at en foreløbig bare har rykter å holde seg til, og slike rykter pleier gjerne å være misvisende. De allierte er i like høy grad som fienden klar over betydningen av overraskelsesmomentet, og de ryktene som går kan tenkelig være satt ut bevisst både av det ene og det annet hold. Særlig når det gjelder ryktene om Sverige bør en være meget forsiktig med å feste tillit til dem, det er ingen tvil om at tyskerne spekulere i slike rykter, og de tyske forholdsreglene som nå blir truffet langs svenskogrensene, er det naturligst å oppfatte som alminnelig sikkerhetsforanstaltninger. I hvert fall må ingen la ryktene få bestemme folks handterende her i landet - noe som det utvilsomt har vært en viss tilbøilighet til - selv om det eksisterer et visst grunnlag for ryktene, kan situasjonen når som helst forandre seg, likesom det også kan vise seg at det hele har vært en alminnelig tåkelegging for å dekke forberedelsene til aksjoner på helt andre fronter.

Likevel kan en gå ut fra at de allierte har planer ferdig for å slå til et eller annet sted, når kampene for alvor bryter ut på østfronten. Hele den engelske og amerikanske befolkning er etter hvert blitt forberedt på at dette skal skje. I sine siste taler har Stafford Cripps kraftig understreket at engelskmennene må være forberedt på at understøttelsen av russernes kamp vil komme til å kreve langt større ofre enn hittil har vært tilfelle, og at også England i øyeblikket må oppfatte kampene på østfronten som sin egen viktigste front.

Østfronten.

Russerne melder stadig at de har initiativet, at de gjenerobrer nye områder og tilføyer fienden store tap. Likevel har en inntrykk av at det i øyeblikk et på de fleste frontavsnitt er inntrådt en periode av stillstand før det store sammenstøtet til våren, som kan ventes i løpet

av de nærmeste to måneder.

Et voldsomt slag har nå rast en uke omkring byen Starsja Russa sør for Ilmensjøen, hvor russerne har omringet general Buschs 16. arme, som skal omfatte henved 100.000 mann. Tyskerne har allerede hatt store tap, og forsøker på å føre fram forsyninger og forsterkninger med fly har hittil bare resultert i et overordentlig stort antall nedskutte tyske fly.

Forøvrig foregår de hårdeste kampene om Dorogobusj som ligger halvveis mellom Smolensk og Vjasma. Tyskerne har satt inn en kraftig motoffensiv for å hindre at de tyske armene ved Vjasma og Rsjev blir omringet. De to armene som nærmer seg Smolensk fra nord og sør, står nå bare 80 km. fra hverandre. Det blir meldt fra russisk hold at geriljatropper har trengt inn i byene Vjasma og Orel og voldt betydelig skade på de tyske forsvarsverkene.

Hårde kamper raser også i Peltava-området, hvor Timosjenko søker å avskjære forbindelsene til Charkow. Også her har tyskerne hatt meget store tap. Ved Asov-havet har det funnet sted en ny russisk landgang bak de tyske linjer. På Krin har russerne i en uke holdt i gang en voldsom offensiv både fra Kertsj og fra Sebastopol, og det er tydelig at situasjonen her begynner å bli prekær for de tysk-rumenske styrkene. Særlig ser det ut som om jernbanen som forbinder hovedstaden Simferpol med fastlandet, er utsatt.

Det russiske flyet fortsetter å bombe de tyske forbindelseslinjene bak fronten og bringe forstyrrelser i forberedelsene til den tyske offensiven, hvor effektive disse angrepene er, framgår også av de tyske kommentarene, som omtaler det russiske flyvåpen, som allerede er tilintetgjort flere ganger, som tallmessig overlegent. Det blir meldt at russerne i februar har skutt ned 800 tyske fly.

Nord-Afrika.

I Nord-Afrika er det fremdeles stillstand i kampene, mens begge parter fører fram forsterkninger. Foreløbig ser det ut som om en like gjerne kan vente et britisk, som et tysk framstøt. Flyangrepene på Malta er like voldsomme. Det meldes fremdeles om intens tysk aktivitet i Sørøst-Europa i forberedelsene til våroffensiven. Det blir opplyst at både rumenerne og ungarerne er blitt tvunget til å stille ytterligere 20 divisjoner hver til disposisjon for Hitler, av de ungarske styrkene er imidlertid ca. halvparten rumenerne fra ungarsk Transilvania. I den siste tiden har tyskerne særlig konsentrert seg om presset på Bulgaria, uten at en hittil kan se at den har ført til noe resultat.

Stillehavet.

Den 28. feb. begynte japanerne angrepet på Java etter et to dagers voldsomt sjøslag i Java-sjøen. Flere svære japanske konvoierne skortert av et stort antall større og mindre krigsskip og over 500 fly ble angrepet av de samlede allierte flåtekraftene i de ostindiske farvann. Den utrolige japanske konsentrasjon av alle krefter om hvert enkelt framstøt viser klart den japanske taktikken som skarpt adskiller seg både fra de allierte og fra aksomaktens kampmetode. Alt blir satt på et brett for i løpet av den kortestmulig tid å komme i besiddelse av alle motstanderens baser før han kan samle seg til effektiv motstand. Taktikkens effektivitet er utvilsom i første omgang, men de svære tapene vil i det lange løp virke lamende, så meget nær som japanerne ikke har noen betydelig krigsindustri, da det under alle omstendigheter ligger utenfor japanernes rekkevidde å tilintetgjøre motstanderen selv, mens Japan på den annen side aldri vil komme helt utenfor motstanderens rekkevidde.

De allierte flåtestyrkene i Java-sjøen, som står under kommando av den nederlandske admiral Holfrich (som avløste den amerikanske admiral Hart) består vesentlig av den nederlandsk-indiske flåten, en del av den britiske Stillehavetsflåten (resten er i australske og indiske havner) og en del mindre amerikanske skip. De amerikanske flåteforsterkninger er ikke kommet fram, og de vil nå sannsynligvis bli satt inn i forsvaret av Australia. De japanske flåtestyrkene som angrep Java, var overlegne både når det gjaldt antall og bestykning, og sjøslaget endte med en japansk seier. Japanerne mistet ialt 8 skip, deriblant en krysser, 2 nederlandske

indiske kryssere ble senket, tidligere var det senket en, det er dermed bare to igjen. 20 japanske transportskip ble senket, men det lykkedes ca. 50 skuta å nå fram å landsette sine tropper på tre forskjellige steder på Java. En kan regne med at det hittil er landsatt henved en kvart mill. japanere på Java, mens ca. 50.000 er ankommet. Ialt regner en med at det i kampene i Java-sjøen og Makassasstrødet er ankommet over 100.000 japanere. Da dette delvis dreier seg om spesialutdannede tropper, er tapene meget alvorlige, likevel må det medgis at gjennomføringen av denne omfattende aksjonen er litt av en bedrift som klart viser hvilke farlige motstandere japanerne er.

De første japanske landsetningene fant sted ved Bantam på vestspissen av Java, ved Indralajo 200 km. øst for hovedstaden Batavia og ved Rembang 200 km. vest for flatthavnen Surabaya. Det er tydelig at allierte regner med å måtte oppgi Batavia og Surabaya temmelig snart. Regjeringen er flyttet til Bandung, hvor også de alliertes hovedkvarter ligger, ved foten av fjellene. Bandung har vært utsatt for flere voldelige luftangrep og det maldes at japanerne står 45 km. fra byen. Det foreligger imidlertid enda bare sparsomme opplysninger om forløpet av kampene, men de ser ut som om de allierte i det siste har gått til voldsomme motangrep.

Det meldes at nye japanske forsterkninger er underveis. Det er neppe store chanser for at de allierte kan få forsterkninger i løpet av den nærmeste tid, særlig etter at japanerne har satt seg fast på øya Timor hvor imidlertid kampene enda ikke er avsluttet. Java er overordentlig tett befolket, det har et folketall på henimot 50 mill. dvs. 320 mennesker pr. kvadratkil., altså en god del flere enn i Belgia. Dette er både en fordel og en ulempe for forsvarerne. Det har lyktes nederlenderne å stable på benene en ganske stor innfødt armé, som etter hva det opplyses skal kjempe ganske godt, men som mangler både utdannelse og utrustning. De europeiske og amerikanske styrkene på Java overstiger neppe 40 - 50.000. Sjøstridskreftene er meget sterkt svekket ved de siste ukenes kamper, mens derimot flyvåpnet er relativt sterkt og deltar med stor effektivitet også i kampen på landjorden.

Med en erobring av Java har japanerne nådd sine viktigste mål i det vestlige Stillehavet, og deres strategiske og økonomiske stilling er overordentlig sterkt forbedret. De har skaffet seg viktige råstoffkilder som de kan kontrollere nesten fullt ut, selv om forbindelseslinjene enda kan være utsatte, og de kan vende seg mot sine nye oppgaver: Nord og øst Australia på den ene side, India og Det indiske Hav på den andre. Det synes å være en alminnelig oppfatning i allierte kretser at Australia ikke vil bli angrepet i første omgang, kanskje bortsett fra et lokalt angrep på Port Darwin og muligens på New Guinea hvor australiere nå bygger et kraftig forsvar.

General Wavell har forlatt Java og igjen overtatt sin gamle stilling som øverstkommanderende i India, mens overkommandoen på Java er overlatt nederlenderne. Dette er en naturlig konsekvens av Singapores fall, en kan ikke lenger snakke om et felles øst-sialatisk forsvarsområde, men om to: et indisk-kinesisk, og et øst-indisk, australsk, amerikansk.

På Sør-Sumatra, vest-Borneo, Sør-Celebes og New Britain raser kampene fremdeles. På Bataan, halvøya på philippinerne gikk general MacArthurs tropper etter en ukes stillstand i kampene til voldsomme motangrep og rykket fram opptil 8 km. De amerikanske og philippinske styrkene på Luzon-gya har nå holdt sin stilling i over to måneder, delvis takke MacArthurs glimrende strategiske innsats, og de har oppnådd å binde betydelige japanske styrker.

I Burma har det i 14 dager vært relativt stillstand i kampene, og japanerne har enda ikke gått over Sittang-elva, til tross for at de selv i en uke har påstått at de stod i Rangoons forsteder. En liten styrke som lørdag satte over elven og rykket fram i retning av Pegu, ble helt tilintetgjort. Men i mellomtiden har japanerne rykket frem nordover langs østbredden av Sittang-elva, og jernbanen Rangoon - Mandalay er nå avskåret. En regner nå med at det står mellom 150.000 og 200.000 japanere langs Sittang-elva, og nye forsterkninger kommer stadig. Det er tydelig at engelskmennene selv er forberedt på at Rangoon til slutt vil falle, og de trener alle forberedelser til å opprette en ny front vestenfor byen. De benytter nå i full utstrekning sin "avsvings-taktikk", som i høy grad har hindret japanernes framrykkning. De japanske styrkene som ble landsatt vest

for Rangoon, er helt tilintetgjort, men en venter nye japanske sjøaksjoner. Ialt 160 japanske fly er smutt ned over Burma i februar.

Samtidig som den tidligere "Burma-veien" er blitt avskåret er trafikken åpnet over den nye veien som fortsetter jernbanen fra Calcutta til Sadiay i nordøstspissen av India. 120.000 kinesiske arbeidere er beskjeftiget med å forbedre veien. De nye forholdene i Stillehavet og Det indiske Hav vil imidlertid legge store hindringer i veien for forsyningsene til Tsjunking, og en må regne med at leveransene vil bli sterkt redusert i de kommende måneder.

Folkereisning mot Nasjonal Samling.

Nasjonal Samlings pågangfor å nazifisere vårt land innen det blir for sent har denne gangen ikke bare møtt steil passiv motstand, men også en aktiv kamp hvor nordmennene selv har kunnet ta initiativet og bestemme de former kampen skal få.

Situasjonen ligger på mange måter vel til rette for en slik aksjon. Quisling har på sine mange bønner om å få en mere selvstendig stilling fått det kjølige svaret fra tyskerne at først må partiet vise hva det er verdt. En fredsslutning med tyskerne og en slags selvstendighet for quislingene kan være gjenstand for drøftelse om partiet i løpet av relativt kort tid viser seg istand til å vinne en betydelig del av det norske folk og å skape ordnede forhold i landet. En må anta at quislingene en slik situasjon meget nødig vil la tyskerne få et for sterkt inntrykk av at det går elendig med deres nazifiseringsforsøk. Tyskerne er for tiden oppe i omfattende militære forberedelser, og de vil neppe tillate NS. å lage for mye bråk. Men en skal heller ikke glemme at tyskerne av de samme grunner også vil slå særlig hardt til om vår egen kamp gjør situasjonen for komplisert for dem.

Det er mange grunner som taler for at det var riktig å innlede en så omfattende aksjon på det nåværende tidspunkt. Den viktigste grunnen bunder imidlertid ikke i noen slags taktiske overveielser, men i den ting at kampen straks forlås som en kjennskjerning, som et umiddelbart svar på Nasjonal Samlings utfordringer. Det vi har å gjøre med, er en spontan folkereisning, det er en styrke og en svakhet, men i alle fall vil det være galskap å avblåse aksjonen som det ber all grunn til å tro vil føre til viktige resultater. NS. har blottet seg, har rodd seg for langt ut, nå gjelder det bare å finne formene for det mest mulige effektive slag mot partiet. Fra alle hold må det kreves fasthet og villighet til å ta konsekvensene av kampen, men det gjelder også å ha et par vesentlige kjennskjerninger for øynene: Aksjonen må for det første legges slik an at vi alltid kan være sikre på at fronten holder. En splittelse i rekkene på grunn av uheldige paroler, manglende forberedelser og forutseenhet o.s.v. er livsfarlig, da får en heller avblåse hele aksjonen. Derfor gjelder det også at alle er forberedt på de følger kampen kan få for den enkelte. Det gjelder videre i enhver situasjon å vite forholdet mellom det som settes på spill og det som kan oppnås, det har liten hensikt å sette seg selv utenfor eller i en særlig utått stilling hvis situasjonen ligger slik an at hele aksjonen ikke afiserer NS. det ringeste. En må heller ikke se bort fra den begrensning slike aksjoner nødvendigvis må få på grunn av selve krigssituasjonen, det har ingen mening å erklære tyskerne en privat krig eller tvinge fram represalier som vil lamme all videre virksomhet her i landet. Aksjonene skal gå sin gang tross trusler og påkjenninger, men en må alltid være rede til å endre kampformene etter den foreliggende maktsituasjon.

Men det som det frem for alt gjelder å stå fast, er at det fra nå av er kamp på kniven mellom det norske folk og NS., en kamp som vil komme til å berøre alle mennesker. Alle de forskjellige befolkningsgrupper må ta sin stilling opp til drøftelse ut fra denne situasjon og ikke la tilfeldige private eller faglige hensyn være avgjørende. Det som er skjedd hittil er følgende:

Den 1. februar ble Quisling utnevnt til ministerpresident, 7 febr. signerte han loven om ungdomstjeneste i NSUF, 6. febr. signerte han loven om Norges Lærersamband. I de følgende dager ble det uttalt fra

NS. holdt "En har hittil snakket mildt til de innvirkende på lærerstanden som helhet... Det vil bli krevd en positiv innstilling og vilje til å sette seg inn i den nye livsanskuelse... Med lærersambandet har staten skaffet seg et middel til å sjalte ut folk som ikke arbeider etter de retningslinjer som er trukket opp, eller går tilstrekkelig aktivt og positivt inn for den oppgave staten stiller for den framtidige ungdoms oppdragelse. Landslederen for Lærersambandet, Orvar Sæther, uttaler i Norsk Skuleblad: "Lærerne skal komme til å måtte stå i nær kontakt med NSUF."

Den 14. februar sendte samtlige biskoper en protest til ministrene Skancke og Stang mot loven om ungdomstjenesten. 20. februar og følgende dager sendte tusner av norske lærere (over 90% av landets samtlige lærere) en protest til Lærersambandet og en erklæring om at de ikke kunne betrakte seg som medlemmer.

Den 20. februar ble domprost Fjellbu meddelt avskjed etter at politiet med vold hadde grepet inn mot en gudstjeneste i Domkirken.

Den 24. februar sluttet Menighetsfakultetet seg til biskoppene protest mot ungdomstjenesten i en erklæring undertegnet av Olaf Moe, Hallesby, Karl Vold og Andr. Seierstad. Samme dag ba Orvar Sæther overlæreren i Oslo om en konferanse, men hans anmodning om forlik ble avvist.

Den 24. februar sendte videre bispekollegiet et skriv til departementet hvor det blir påvist "tre uhorste inngrep i kirkens og menighetens rett", og konkluderer med at samtlige biskopper nedlegger bestyrrelsen av sitt embede. "Det vil si: Hva staten har overdratt meg, leverer jeg fra meg. Den åndelige gjerning og myndighet som er gitt meg ved ordinasjonen ved Herrens altar, er fremdeles min med Gud og med rette. Å vær Ordets forkynner, menighetens tilsynsmann og prestenes sjalesørger er og blir mitt kall." Samme kveld mottok biskoppene meddelelsen om at de var suspendert.

Den 25. februar sendte en av sjefene for statspolitiet følgende meddelelse til Norges Lærersamband: "Fra et pålidelig hold har jeg fått melding om at det i byen snakkes om at det skal etableres skolestreik fra 1. mars d.å. Dette antakelig som en demonstrasjon mot at ungdommen fra nevnte dato blir tjenestepiktig i NSUF. Skulle dette holde stikk, står vi tyensynlig overfor en landsomfattende aksjon, hvorfor jeg herved tør sende Dem underretning om nevnte rykte, samtidig med at jeg høfligst tør anmode om forholdsregler. "Samme kveld ble tre av Oslos overlærere arrestert, nemlig Eide, Haug og Wiborg. Dessuten lærerne Olav Kvalheim, Sverre Amundsen og Holm. 26/2 ble skoleinspektør Ribaskog arrestert. Samtlige sitter på Bredtvedt ved Grorud.

25. februar ble domprostene beordret til å overta bispeembedet. Alle nektet. Universitetet sendte et skriv til ministrene Skancke undertegnet av 70 professorer og 78 universitetslærere (altså alle unntatt nazistene, samt Oscar Albert Johnson og et par som ikke hadde fått underretning): Herr minister Skancke. Forskningsfriheten, retten til i fri samhetssøken å følge sin egen samvittighet, er livsnerven i Universitetets virksomhet. Bare ved unvikortet opprettholdelse av dette prinsipp kan Universitetet fylde sin oppgave i forskningens tjeneste å oppdra de studerende til respekt for sannhet og saklighet.

En tvungen oppdragelse av barn og ungdom innenfor et politisk partis rammes å føre de foreldre og den ungdom, som ikke deler partiets anskuelse, inn i en samvittighetskonflikt som kan virke nedbrytende på den personlige redelighet og undergrave den frihetens og sannhetens and som er forutsetningen for Universitetets arbeid, og som det må se det som sin helligste oppgave å verne om.

I bevisstheten om vårt ansvar som universitetslærere finner vi at det er vår plikt uforbeholdent å advare mot den kurs som er blitt anvist i oppdragsarbeidet, særlig ved loven om tvungen ungdomstjeneste i NSUF."

Samme dag ble den opptjente februarlønn sperret for Oslo-lærerne som hadde sendt inn protest til Lærersambandet (98% av samtlige). Deretter sendte Kirkedepartementet gjennom avisene: "Av hensyn til de vekslere som den stramme vinter har trukket på landets brenselbeholdning bestemmes at det fra fredag 27. februar skal gis en måneds vinterferie."

Den 26. februar sendte Quisling et brundskriv til alle landets prester hvor han bl.a. sier: "Det er folkenes forbønn at små menn i store stillinger med langlende oversikt og uten historisk vidsyn for innbilte vinnings skyld ødelegger det som er skapt av kloke og fedrelandssinnede menn i generasjoners arbeid og ikke kan se den varige og store skade som de dermed gjør."

Det har vært en ulykke for Norge, og i særdeleshet den norske kirke at det i spissen for denne i disse siste sjebnesvangre år har stått enkelte slike små menn, moderne fariserer og baglebisper, som fra først til sist har opptrådt her som verdslige partipolitikere enn som Kristi samne tjenere og som har trukket mange svake og uselvstendige sjeler med seg. Ved sitt underfundige politiske renkespill har de bare ikke bekjempet kirkens og kristendommens sak, men også sterkt skadet det norske folks politiske og økonomiske livsinteresser. En av dem, Oslobispen Eivind Berggrav, la til og med bære hovedskylden for å ha ødelagt Norges frihet og selvstendighet..."

Som den som før tiden utøver den myndighet i kirkeforvaltningen som før tillå kongen og stortinget. (krever Quisling) at kirkens embedsmenn lojalt følger regjeringen og kirkedepartementets anordninger, og at menighetene innstiller den meningsløse og lite kristelige sabotasje som enkelte steder drives mot prester som står tilsluttet NS. eller sympatiserer med vår bevegelse...

Med kirkens biskopper og deres dystre følge har alltid søkt å utnytte enhver anledning til å yppe strid med oss."

26. februar meddelte 85 av 88 prester i Oslo og omegn i individuell skrift til departementet, at de ikke anerkjenner noen annen biskopp og tilsynsmann over sitt embede enn biskopp Berggrav.

Den 3. mars ble det gjennom avisene meddelt at Socialdepartementet har innkalt 300 lærere til kroppsarbeide.

Meddelelser som er tilstillet pressen fra Kirkedepartementet, er egnet til å gi det store publikum den oppfatning at lærerne har søkt avskjed. Lærerne har ikke søkt avskjed. Så lenge det står til dem, skal norske barn og norsk ungdom få sin skolegang. De fortsetter sitt arbeid som før. De har aldri meldt seg inn i Lærersambandet og har følgelig heller ikke meldt seg ut. Hva de har gjort, er at de frimodig har meldt fra om at de ikke vil handle mot sin samvittighet i sin gjerning som oppdrager for Norges ungdom.

De problemer som nå reiser seg, er følgende: Hvordan vil de oppståtte konfliktene komme til å utvikle seg videre, og hvilke lotforholdsregler må en vente? På hvilke måte skal en finne formene for en eventuell utvidelse av konflikten til nye befolkningsgrupper? Og det viktigste: Hvilken holdning skal en ta til de forsøk som blir gjort på å sette ungdomstjenesten ut i livet?

De aksjoner som er innledet har en revulusjær karakter, og det kan bli viktig å få nye befolkningsgrupper til å slutte opp om den, i første rekke de øvrige akademiske stender, journalistene etc. NS. har innledet sin nazifiseringsoffensiv på en bred front, og den ene stand etter den annen vil etter hvert måtte ta stillingen sin opp til drøftelse. Det blir meldt at den neste loven som er på trappene, er en forordning om forflytning av leger og jurister. Men de nye aksjonene må ikke løpe blindt, en hovedregel må være at hver enkelt gruppe selv tar initiativet når det gjelder å ledde myndighetene sin holdning, men så overlate til motparten å ta de nødvendige skritt som fører til åpen konflikt. På forhånd å gå så langt som å nedlegge sitt arbeid, av hva art det enn kan være, må ikke finne sted. En må også være klar over hva som er mulig å oppnå, når det gjelder enkelte grupper kan de i øyeblikket ikke oppnå annet enn et slag i luften å svekke seg selv, skape store vanskeligheter for befolkningen uten på noe vis å skade nazistene. Andre grupper befinner seg i en så utsatt stilling at en aksjon automatisk vil utløse en beskyldning om militær sabotasje. Her må det finne sted en ansvarlig regulering etter forutsetningene i hver enkelt tilfelle.

I en del utpregede nazibyer på østlandet har lensmennene nå fått kringlet skrevet opp alle barn mellom 10 og 14 år, og i to byer,

Sør-Fron og Tolga er det meldt at ungdomstjenesten allerede er kommet i gang. Dermed har spørsmålet om betingelser og regler fått umiddelbar aktualitet og det kan neppe være tvil om at det i den foreliggende situasjon er riktig med alle midler å slutte opp om parolen: å si nei. Men skal dette kunne gjennomføres, er det absolutt nødvendig at alle foreldre som rammes av loven, øyeblikkelig trer i aksjon. Det nytter ikke å vente til ungdomstjenesten blir aktuell for hvert enkelt sted og hvert enkelt hjem, etter den framgangsvis som er valgt, vil det være umulig å stille så vidtgående krav til de fra hjem som etter straks gi uttrykk for sin holdning, slik at de som hele landet må derfor straks gi uttrykk for sin holdning, slik at de som etter hvert rammes av loven får den tilstrekkelige moralske støtte og slik at alle på forhånd forplikter seg til en bestemt holdning. Å gjennomføre en slik aksjon vil utvilsomt stille sterkt krav til organisasjon og handlingsdyktighet, men den må gjennomføres med full effektivitet. En halv aksjon vil her være langt verre en ingen aksjon i det hele.

Nye biskopper.

Det opplyses at følgende "biskopper" vil bli utnevnt i den nærste tid:

Oslo bispedømme:	Hagen som før nyordningen var res. kapellan i Sylling, nå sokneprest på Bekkelaget.
Nidaros:	Lothe, også kalt "Norges lateste prest",
Bergen:	Dagfinn Zwilgmeyer, Lothes farligste konkurrent til denne ærestittel.
Hamar:	Den nærmest simsyke Falch-Hansen.
Agder:	Hokkeløperen Werndahl.
Stavanger:	Den senile Kvasnes.
Hålogaland:	Berg-Rollness, som inntil nå med lidenskap har avvist alle beskyldninger om å være NS.

NS har forgjeves forsøkt å få danske, svenske og finske geistlige til å foreta ordineringen.

Utdrag av et brev fra en kjent nordmann i tysk fengsel.

I en langrennsløipe er det både optrek og utforkjøring. Det må en finne seg i. Vor tid kommer nok, bare vi går løipe ut, og har hjerte og lunger i orden til siste kneik. Det er indspurtet det kommer an på. Friskt mot alle sammen.

v - V - v

Mappe 5
 Eksp. 13/4
 1942

Våroffensiven.
 De avgjørende sammenstøt som vil foregå den, har over hele verden skapt en atmosfære av spenning, og det er alle vet at vi står foran det store vendepunktet i krigen, at den innsats som blir gjort nå, vil være av langt større betydning enn den som blir gjort for kommande år. Lykkes det å skaffe seg ledet av sønnen å nå sine hovedmål, oljekildene og gjenopprette det indiske hav, må en rekne med at krigen vil bli overordentlig langvarig. Lykkes det på den andre siden ikke, er krigen uavgjort og tapt for angriperstatene, og en kan håpe på en relativt kortvarig krig.

Våroffensiven er Hitlers siste, politiske chance til å vinne krigen, og en må gå ut fra at den innsats som vil bli gjort, blir overordentlig kraftig og at den kan komme til å bringe på en serie tyske seire både på Østfronten og i Middelhavet. Det meste av viktige moral blant de tyske tropper og styrker, og særlig kvaliteten på det gjeldende krigsmateriellet, men det er ikke nok med det, og underverdenen den tyske krigsmaskinen hvis slagkraft ganske sikkert enda er meget stor. En annen sak er imidlertid at allerede på et tidlig stadium vil være temmelig verdiløs hvis det ikke lykkes å stillintetgjøre de russiske styrkene og nå fram til oljen i Kaukasus og Den nye Orient. Tyskerne kan naturligvis styrke sine posisjoner for en defensiv krig, men det er mer enn tvilsomt om den andre tyske fronten vil kunne nå et slikt halvt resultat med utsikten til en langvarig krig.

En må imidlertid være meget forsiktig med å innkassere noen resultater på forhånd, og det foreligger ingen sikre tegn på forberedelsene til offensiven og styrkeforholdet mellom partene. Det vil kan gå ut fra som sikkert, er at tyskerne allerede nå hovedsakelig sine angrep på den vestlige fronten og særlig på den britiske fronten. De britiske styrkene er imidlertid fortsatt på de britiske posisjoner i Frankrike og Nederlandene, og det er usikkert om de russiske styrkene ikke uten videre vil overta initiativet til motangrep, og at også deres allierte vil kunne bli overbevist til å støtte re eller mindre omfang. I Middelhavet er det mulig at japanerne vil understøtte den tyske aksjonen med en angrep på India, men det er også ting som tyder på at de allierte mest vil være latente til å kunne gå til en mere omfattende offensiv mot Japan.

Om Tysklands militære styrke har man få og innbyrdes motstridende holdninger. De tyske panservåpen er sikkert det mektigste i verden, men kvalitetsmessig noe akteruttseilt, dets luftstyrke er på det sterkeste underlagt, og kan rekne med at Tyskland enda har en armé på 8-9 millioner mannsrekke de styrker som er basert i Tyskland selv og under forutsetning av at krigsindustriens arbeidere i stor utstrekning kan utsettes av arbeidere fra de okkuperte land, men dette dreier seg ikke som tidligere til fotsklasses soldater, hverken når det gjelder utdannelse eller moral. Av disse er ca. 2 millioner engasjert på Østfronten, mens ca. 2 millioner holdes i reserve til våroffensiven. 1 mill. er bundet langs vestkysten, mens 1 mill. befinner sig i Italia, Sørøst-Europa og Nord-Afrika. Andre halvparten har gått og 1 mill. soldater på Østfronten. I tillegg faller 1 mill. soldater og 10 millioner nye soldater stemples fram av tyske og okkuperte land. Alt i alt vil dette se at Tyskland har tropper nok til å gå fram til nå bare ved å ribbe sig fullstendig.

Langt mere kritisk er situasjonen i den tyske krigsindustrien, hvor mangelen på kvalifisert arbeidskraft begynner å bli et stort problem. Til tross for at hele Europa rustet for tysk krigsindustri, og med at Tyskland bare produserer 50% av sin krigsindustri, som i 1939 var 100.000 bann under 10 år arbeider på den tyske krigsindustrien og drastiske tiltak blir truffet for å trekke utenlandsk arbeidskraft ikke bare til Tyskland, men også til Østfronten. Selv russiske fagarbeiders arbeidere nå i de tyske rustningsfabrikkene.